

6 Μαρτίου 2017

Η αριστοτελική ιδέα της αιωνιότητας του κόσμου και η σύγκρουσή της με τον χριστιανισμό

Άρθρα / Πολιτισμός

Μίνα Μπουλέκου, Συγγραφέας-Ποιήτρια

[Προηγούμενη δημοσίευση: <https://www.pemptousia.gr/?p=153443>]

Στην αριστοτελική σκέψη, ο κόσμος δεν δημιουργήθηκε κάποια συγκεκριμένη στιγμή και ούτε πρόκειται να πάψει να υπάρχει, διότι ο κόσμος είναι αιώνιος εφόσον εξελίσσεται βάση της φυσικής ροπής των πραγμάτων. Η θέση αυτή ερχόταν σε άμεση σύγκρουση με τη χριστιανική αντίληψη της Θείας Βούλησης, η οποία θεωρούνταν ότι ήταν υπεύθυνη για τη δημιουργία του κόσμου[16].

Χαρακτηριστικός εκπρόσωπος της προσπάθειας να συμφιλιωθεί η αριστοτελική τελεολογική σκέψη με τις ιδέες του χριστιανισμού για την ύπαρξη του Θεού ήταν ο Θωμάς Ακινάτης. Συσχετίζοντας την επιστήμη με τη θρησκεία υποστήριξε ότι η χριστιανική θρησκεία, όπως και οι διάφορες επιστήμες, έχει τα δικά της αξιώματα τα οποία γίνονται γνωστά στον άνθρωπο μέσω μιας ενορατικής αποκάλυψης. Η σκέψη του για τη γνώση του Θεού εδράζονταν στην πεποίθηση ότι ουσία και ύπαρξη στον φυσικό κόσμο είναι διακριτά χαρακτηριστικά. Μόνο στο πρόσωπο του Θεού αποτελούν ενιαία χαρακτηριστικά και για αυτό οι ιδιότητες της αλήθειας ή της αγαθότητας υπάρχουν εν ενεργεία στην ύπαρξή του.

Ο Ακινάτης, βάσει αυτής της αρχής της αναλογίας, καταλήγει να βεβαιώνει την ύπαρξη ενός αγαθού Θεού[17]. Ωστόσο, υπήρχαν ψήγματα στη σκέψη του, τα οποία έβρισκαν αντίθετους πολλούς θεολόγους, οι οποίοι θεώρησαν ότι ο Ακινάτης περιόριζε τη «δημιουργική και αιτιακή δράση του Θεού», αφαιρώντας έτσι την απόλυτη και αιώνια ιδιότητά της. Για αυτό και συμπεριέλαβαν αυτές τις θέσεις του στην καταδίκη των 219 προτάσεων το 1277, προτάσεις οι οποίες έρχονταν σε σύγκρουση με το χριστιανικό δόγμα[18].

Ο Σίζερ που γεννήθηκε το 1240 στη Γαλλία και σπούδασε στο πανεπιστήμιο του Παρισιού, ήταν οπαδός της αριστοτελικής σκέψης και προσπάθησε να την συμφιλιώσει με τις αντιλήψεις του χριστιανισμού, γνωρίζοντας ταυτόχρονα ότι κάποιες φορές μπορεί να έρχονται σε αντίθεση. Για τον Σίζερ η γνώση της

ύπαρξης του Θεού και της θείας βούλησης πήγαζε από την πεποίθηση ότι τίποτα δεν μπορεί να δημιουργηθεί εκ του μηδενός και ότι η ανθρώπινη βούληση δεν είναι ανεξάρτητη, ούτε ελεύθερη, αλλά απόλυτα καθορισμένη από τη Θεία Βούληση[19]. Ο Σίζερ επιχειρηματολόγησε για το θέμα της ύπαρξης του Θεού, υποτάσσοντας κατά κάποιον τρόπο τη θεολογία στον αριστοτελισμό, πιστεύοντας ότι η αιωνιότητα του Θεού, σημαίνει και την αιωνιότητα του κόσμου[20].

Ο Μποναβεντούρα (περ. 1221 - 1274), υποστήριξε ότι οι αριστοτελικοί όροι χρησιμοποιήθηκαν για να πρεσβεύσουν την ύπαρξη του Θεού, ο οποίος παρέχει στον άνθρωπο τη γνώση των πραγμάτων. Ήταν υποστηρικτής της ιδέας της δημιουργίας εκ του μηδενός και συνεπώς ερχόταν σε αντίθεση με την αριστοτελική ιδέα της αιωνιότητας του κόσμου. Ο Μποναβεντούρα επιχείρησε να συμφιλιώσει το Λόγο με την Πίστη, υποτάσσοντάς τον ωστόσο σε αυτήν[21]. Εν τέλει η προσπάθεια συμφιλίωσης του αριστοτελισμού με τη χριστιανική θεολογία οδήγησε στην καταδίκη των αριστοτελικών θέσεων το 1277. Ωστόσο, κατά παράδοξο τρόπο, εκείνη ήταν η εποχή που ο Αριστοτέλης «αναγνωρίστηκε ως ο μεγαλύτερος φιλόσοφος»[22].

Για τον Όκκαμ το ερώτημα «για ποιο λόγο δημιουργείται η φωτιά;» είναι άτοπο, εφόσον συλλαμβάνεται μέσα σε ένα πλαίσιο ερμηνείας της αιτιακής σύνδεσης των γεγονότων. Ο Όκκαμ αρνούσαν την αναγκαία αιτιακή σύνδεση των πραγμάτων, που πρέσβευε ο Αριστοτέλης. Θεωρούσε ότι δεν μπορούμε να εξάγουμε την ύπαρξη ενός αντικειμένου βάσει της ύπαρξης κάποιου άλλου.

(συνεχίζεται)

[16] Lindberg, ό.π. σ. 309

[17] Ασημακόπουλος - Τσιαντούλας, ό.π. σ. 96

[18] Ό.π. σ. 111

[19] Ό.π. σ. 100

[20] Ό.π. σ. 101

[21] Ό.π. σ. σ. 93 - 94

[22] Crombie, ό.π. σ. 78

<http://bit.ly/2mOy7if>